

Kunta- ja hyvinvointijaosto
Eduskunta
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 7.10.2025

Asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaostolle HE 99/2025

Lausuntopyyntö on pyydetty antamaan teemasta: TAE 2026 - kunnan talouden näkymät ja kipupisteet. Lausunto on pohjoiskarjalaisen 10 000 asukkaan Lieksan kaupungin näkökulmasta.

Hallituksen esityksessä ensi vuoden talousarvioksi valtion kuntien valtionapuihin osoitettujen määrärahojen kerrotaan nousevan 3 %. Kuitenkin myöhemmin todetaan myös, että **kokonaisuudessaan eri talousarvioon sisältyvien toimenpiteiden yhteisvaikutuksen arvioidaan heikentävän kuntataloutta**. Samaan aikaan valtakunnallinen kunta-alan palkkaratkaisu nostaa kuntien palkkamenoja automaattisesti 3–4% vuoteen 2026, ja myös tulevana vuosina. Selvää on, että liikkumavara kuntataloudessa kapenee. Piristystä voidaan toivoa vain talouden kasvusta, joka sekin näyttää toteutuvan piinallisen hitaasti.

Huomattava **kipupiste kuntataloudessa on, että työllisyysmenot ovat Kuntaliiton arvioiden mukaan suuremmat mitä valtio osoitti niiden hoitamiseksi** kunnille rahoitusta vastuun siirtyessä vuoden 2025 alussa. Kun myös työllistävää tukevaa keinovalikoimaa on rajattu (palkkatuki), niin erityisesti korkean työttömyyden kunnissa työttömyyden kulut uhkaa haukata ison osan kunnan määrärahoista. Uusien työllisyysalueiden onnistumista saattaa vain toivoa, kun oikeiden avointen työpaikkojen määrä ei ole kasvussa ja osa työttömistä odottaa oikeisiin sote-palveluihin pääsyä.

Valtio on lisännyt kunnille myös muita velvoitteita, jotka se hallituksen linjausten mukaisesti rahoittaa 100 %. Hallitus ei ole kuitenkaan onnistunut purkamaan normeja juuri lainkaan, vaikka myös tästä aiheutuvaa säästö on vähennetty valtionosuuksista – ilmeisesti osin etupainotteisesti. **Kuntia rasittaa edelleen valtavasti sääntelyä, jota keventämällä voidaan saavuttaa julkiseen talouteen säästöä.**

Kuntakenttä eriytyy monella eri tapaa. Taloudelliset vaikeudet eivät kosketa vain pienimpiä kuntia, vaan myös isompia kaupunkeja. Kuitenkin on tunnistettava, että aivan pienimpien kuntien kyky selviytyä lakisääteisistä tehtävistä tuntuu olevan jatkuvasti veitsen terällä, mikä pakottaa myös tarkastelemaan myös kuntien määrää väistämättä tulevana vuosina. **Valtionosuusjärjestelmä sisältää niin lukemattoman määrän ominaisuuksia, joista sote-erät erikoisimpana, että sen on hyvin vaikea ohjailla**

46/00.04.04/2025

12.10.2025

kuntia mitenkään. VOS kohtelee kuntia epäloogisesti, mutta järjestelmän räjäyttäminen kokonaisuudessaan vaikuttaa mahdottomalta.

Lieksa on väestöltään vähenevä 10 000 asukkaan pieni kaupunki, jonka talous on vahva. Talouden tasapaino on sekä realistisen palveluverkon sekä verotulokertymien summaa. Lieksan kohdalla valtionosuudet ovat vain neljänneksen verotuloista. Ensi vuodelle valtionosuudet leikkaantuvat 1,3 miljoonaa johtuen siitä, että kaupungin verotulot vuonna 2024 olivat sillä tasolla, että kaupunki saa ensi vuonna vähemmän verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta. **Lieksassa verotuloja suhteessa muihin vastaavan koko luokan kuntiin tulee erityisesti teollisuudesta ja matkailusta. Ne ovat tämän tasauksen piirissä. Valtion talouden ja kuntien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta niin tulisi olla myös tuulivoimaloiden kiinteistöverotuotot.**

Pirre Seppänen
kaupunginjohtaja

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.